

מיצוי הכוחות תלוי באדם עצמו

6. בראשית פרק כח

(א) וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶל־יַעֲקֹב וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ וַיִּצְוֶהוּ וַיֹּאמֶר לוֹ לֹא־תִקְחוּ אִשָּׁה מִבְּנוֹת כְּנָעַן:
(ב) קֹדֶם לָךְ פָּדְיָה אָרָם בְּתוּאֵל אָבִי אִמְךָ וְקֹזֵי־לָךְ בְּשֵׁם אִשָּׁה מִבְּנוֹת לְבָן אֲזוּי אִמְךָ:

7. רש"י בראשית פרק כח פסוק ט

ולמדנו מכאן שנטמן צבית עבד ארבע עשרה שנה ואחר כך הלך לחזן.... אלף וחצי נטמן צבית עבד בהליכתו לבית לבן ללמוד תורה ממנו, ובשביל זכות התורה לא נענש עליהם ולא פירש יוסף ממנו אלא עשרים ושתיים שנה, מדה כנגד מדה):

8. רש"י בראשית פרק כח פסוק יא

וישכב במקום ההוא – לשון מיעוט צלותו מקום שכב, אבל ארבע עשרה שנים ששמש צבית עבד לא שכב כלילה, שהיה עוסק בתורה:

9. והגדת תולדות

ויש לי שאלה - יעקב אבינו צדק כמה שהלך לשיבתו של עבר, צדק בחשבון שאינו מחושל דיו? ודאי צדק. והראיה, שלא נענש על אותו ארבע עשרה שנה ואדרבה בספר משכיל לדוד תמה מדוע לא השתתהה שם עוד שנתיים עד לפטירת עבר. אם כן מדוע לא הורה יצחק אבינו בפרוש להמשיך וללמוד בישיבתו של עבר? שאלה טובה! ואין זו שאלה, כי לא הלך ללמוד גרידא. הלך להתעלות ולהתחשל וזאת אי אפשר לפעול על ידי ציווי והוראה!

10. משנה מסכת אבות פרק א משנה יד

הוא היה אומר אם אין אני לי מי לי וכשאני לעצמי מה אני ואם לא עכשיו אימתי:

11. שפת אמת ויקרא פרשת תזריע

ולכן איתא אם אין אני לי מי לי ופי' מו"ז ו"ל שכ"א נברא לתקן דבר מיוחד ואין מי שיתקן זאת אלא הוא.

12. ספר שערי תשובה לרבינו יונה שער ב

היה הלל עליו השלום אומר: אם אין אני לי מי לי? וכשאני לעצמי מה אני? ואם לא עכשיו אימתי? ביאור הדבר – אם האדם לא עורר נפשו מה יועילוהו המוסרים, כי אף על פי שנכנסים בלבו ביום שמעו, ישכחם היצר ויעבירם מלבבו,

13. בראשית רבה (וילנא) פרשת וישלח פרשה עה סימן א

התנערי מעפר קומי שבי ירושלים ... א"ר אחא כהדא תרנגולתא דמנענה גרמה, (נ"א דמנערה אגפה) מן קיטימא

14. והגדת שם

תארו לעצמכם תרנגולת צחורה המתפלשת באר והופעת שחורה כפחם. יבקשו בעליה לנקותה. יקחנה, ויתפחמו כמותה. יתחילו לנער נוצה אחר נוצה, עבודת חיים ובסופו של דבר, מפה נפש. אבל אם אך תרצה, תקום ותתנער וברגע תתנקה!

15. רמב"ן שמות פרק לה פסוק כא

ויבאו כל איש אשר נשאו לבו – על החכמים העושים במלאכה יאמר כן... וטעם אשר נשאו לבו, לקרבה אל המלאכה, כי לא היה בהם שלמד את המלאכות האלה ממלמד, או מי שאימן בהן ידיו כלל, אבל מצא בטבעו שידע לעשות כן, ויגבה לבו בדרכי ה' לבא לפני משה לאמר לו אני אעשה כל אשר אדני דובר.

16. שיחות מוסר מאמר סד

מפורש בדבריו שהאומנים העושים במלאכת המשכן לא היו אומנים מומחים ולא למדו את המלאכה הזאת מימיהם, אלא חשו בעצמם כי מטבעם הם מסוגלים לכך ובטחו בכוחם ככתוב "ויגבה לבו בדרכי ה'"... ובכח זה עשו כל מה שעשו

פרשת תולדות - מיצוי עצמי

1. בראשית פרק כז

(ב) וְעֵתָהּ בָּגֵי יַעֲקֹב בְּקִלְי וְקוֹם בְּרוּז־לָךְ אֶל־לְבָן אֲזוּי וְזָרְיָה: (מוד) וַיִּשְׁבֹּת עִמּוֹ יָמִים אֲזוּרִים עַד אֲשֶׁר־תָּשׁוּב וְזַמַּת אֲזוּרָה: (מוה) עַד־שׁוּב אֶף־אֲזוּרָה מִמֶּךָ וְשָׂכַח אֶת אֲשֶׁר־עֲשִׂיתָ לוֹ וְשָׁלוּחֵי וּלְקַזְזוּתֶיךָ בְּשֵׁם לְמַה אֲשַׁכֵּל לְבָבִי עֲשִׂיכֶם יוֹם אֲזוּרָה:

2. רש"י בראשית פרק כז פסוק מה

גם שניכם – אם יקום עליך ולתה תהרגנו יעמדו זניו ויהרגוך, ורוח הקדש נזרקה זה ונתנבחה שניו אחד ימותו, כמו שפורש צדק המקנא לאשתו (סוטה יג א):

3. תלמוד בבלי מסכת סוטה דף יג עמוד א

כיון שהגיעו למערת המכפלה, אתא עשו קא מעכב, אמר להן: ממרא קרית הארבע היא חברון – ואמר רבי יצחק: קרית ארבע – ארבע זוגות היו: אדם וחיה, אברהם ושרה, יצחק ורבקה, יעקב ולאה, איהו קברה ללאה בדידיה, והאי דפייש דידי הוא. אמרו ליה: זבינתה. אמר להו: נהי דזביני בכירותא, פשיטותא מי זביני? אמרו ליה: אין... אמר להו: הבו לי איגרתא, אמרו ליה: איגרתא בארעא דמצרים היא. ומאן ניזיל? ניזיל נפתלי, דקליל כי איילתא... הושים בריה דרן תמן הוה ויקירן ליה אודניה, אמר להו: מאי האי? ואמרו ליה: קא מעכב האי עד דאתי נפתלי מארעא דמצרים. אמר להו: ועד דאתי נפתלי מארעא דמצרים יהא אבי אבא מוטל בבזיון? שקל קולפא מחייה ארישיה

4. והגדת תולדות

ויש להבין, וכי מכל המלואים הרבים לא נמצא אלא חושים בן דן, שיקום ויעשה מעשה. היה שם שמעון ולוי ש"באפם הרגו איש וברצנם עקרו שור". היה שם יהודה שכאשר בעט בארץ נעשתה תלמים ויוסף, שכאשר בעט בעמוד אבן עשאו גל של צרורות והם חשובים ונכבדים, ומכולם נחלץ חושים החרש?! אלא ללמדנו בא הדבר – שלא יאמר אדם: יש גדולים ממני, וזקנים וחשובים ממני ובריאים ומושלמים ממני אלא יקום ויעשה מעשה!!

5. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף צא עמוד א

כשבאו בני אפריקיא לדון עם ישראל לפני אלכסנדרוס מוקדון, אמרו לו: ארץ כנען שלנו היא, דכתיב ארץ כנען לגבלתיה, וכנען אבוהון דהנהו אינשי הוה. אמר להו גביהא בן פסיסא וכי שמו וימסו לו עקמומיות נגנו) לחכמים: תנו לי רשות ואלך ואדון עמהן לפני אלכסנדרוס מוקדון, אם ינצחוני – אמרו הדיוט שבנו נצחתם, ואם אני אנצח אותם – אמרו להם תורת משה נצחתכם. נתנו לו רשות, והלך ודן עמהם. אמר להם: מהיכן אתם מביאים ראייה? – אמרו לו: מן התורה. – אמר להן: אף אני לא אביא לכם ראייה אלא מן התורה, שנאמר ויאמר ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו, עבד שקנה נכסים – עבד למי, ונכסים למי? ולא עוד אלא שהרי כמה שנים שלא עבדתונו! – אמר להם אלכסנדרוס מלכא: החזירו לו תשובה! – אמרו לו: תנו לנו זמן שלשה ימים. נתן להם זמן, בדקו ולא מצאו תשובה. מיד ברחו, והניחו שדותיהן כשהן זרועות, וכרמיהן כשהן נטועות, ואותה שנה שביעית היתה.

23. והגדת שם

הלא כבר נודעה האמת, שעשו הוא "ישראל מומר" ואם יש לאב מרום וקדוש כיצחק אבינו, עמוד היראה, "פחד יצחק" בן מומר, רחמנא ליצלן, שהגיהינום פתוחה תחתיו, האם יברך אותו ויקרב אותו ויטכים להנות ממנו?! ורואים שכן השאלה למה...

24. תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף טו עמוד א

אחר קיצוץ בנטיעות ... יצתה בת קול ואמרה שובו בניי שובבים – חוץ מאחר, אמר: הואיל ואיטרודי ההוא גברא מההוא עלמא ליפוק ליתנהי בהאי עלמא. נפק אחר לתרבות רעה. נפק אשכח זונה, תבעה. אמרה ליה: ולאן אלישע בן אבויה את? – עקר פונלא ממישראל בשבת ויהב לה. אמרה: אחר הוא. שאל אחר את רבי מאיר לאחר שיצא לתרבות רעה: מאי דכתיב לא יערכנה זהב וזכוכית ותמורתה כלי פז – אמר לו: אלו דברי תורה, שקשיין לקנותן ככלי זהב וכלי פז, ונוחין לאבדן ככלי זכוכית. – אמר לו: רבי עקיבא רבך לא אמר כך, אלא: מה כלי זהב וכלי זכוכית, אף על פי שנשברו יש להם תקנה – אף תלמיד חכם, אף על פי שסרח יש לו תקנה. – אמר לו: אף אתה חזור בך! – אמר לו: כבר שמעתי מאחורי הפרגוד: שובו בניי שובבים – חוץ מאחר.

25. והגדת שם

מובן שכל חבריו ותלמידיו עזבוהו, מלבד אחד: רבי מאיר. ואני שואל: מדוע, מכולם, רבי מאיר הוא שלא עזבו? כי ביקש להחזירו למוטב... ואינו מובן: רבי מאיר ביקש להחזירו למוטב, ניחא. אמר לו שהוא אבוד, שריחקהו ממרומם. מדוע לא עזבו, מדוע דחק בו שוב?

26. תלמוד בבלי מסכת גיטין דף נו עמוד א

שדר עלויהו לגירון קיסר. כי קאתי, שדא גירא למזרח אתא נפל בירושלים, למערב – אתא נפל בירושלים, לארבע רוחות השמים – אתא נפל בירושלים. א"ל לינוקא: פסוק לי פסוקיך, אמר ליה: ונתתי את נקמתי באדום ביד עמי ישראל (על ימי עמי יסלאל) וגו', אמר: קודשא בריך הוא בעי להרובי ביתיה, ובעי לכפורי ידיה (לקנח ימיו) בההוא גברא! ערק ואזל ואינייר, ונפק מיניה ר"מ

27. והגדת שם

ועכשיו הכל מובן! שרבי מאיר אמר לעצמו: אבי היה מעותד להחריב את בית המקדש ולאבד את עולמו והתגייר, והשתנה מן הקצה... מה פרוש התגייר, איך קיבלוהו?! רוצה המונים, ושורף בית מקדש. והתשובה שהגיור משנה את האדם, "גר שנתגייר כקטן שנולד". וכשם שזה נכון לגבי גיור, נכון הדבר לגבי חזרה בתשובה: "השב משנה את שמו, כלומר אחר אני, ואני אותו האיש שעשה אותם המעשים" (רמב"ם הלכות תשובה פ"ב ה"ד). לכן לא התייאש רבי מאיר מ'אחר', ולא קיבל דחייתו. אמת ששמעת שדחוך במרום, אבל בכח האדם להשתנות מן הקצה, וה'אחר' יהיה לאחר!! ולכן לא התייאש יצחק אבינו מעשו. ישראל מומר הוא, גיהנום פתוחה תחתיו ועם כל זאת בכוחו להשתנות מן הקצה!

28. מדרגת האדם הסבא מנובהרדוק

המתחרט על מעשיו הרעים ואיננו עוקר לדרך אחרת, הרי הוא דומה לאדם המפליג בספינה ההולכת מערבה ובאמצע הדרך הוא חוזר מדעתו ומחליט לנסוע מזרחה, ובמקום לעבור לספינה אחרת ההולכת מזרחה הוא ממשיך לנסוע באותה ספינה אלא שמחזיר פניו ממערב למזרח

על האדם להתעסק בעיקר במעלותיו

17. דברים פרק כח

(טו) וְהָיוּ זֵמֵיךְ תְּלָאִים כִּי בִנְגַד וּפְזוּדָתְךָ לְיָלֵךְ וְיוֹמָם וְלַיְלָא תִּאֲמִין בְּזוּיִיךָ:

18. שמונה קבצים קובץ א רלא

רעה חולה היא כשרגש המוסרי מתעדן יותר מדאי, עד שלא די שהוא משמש בתור כח עוצר בבוא תור המעשה, שלא תשולח יד לעשות רע, אלא הוא מאיים תמיד ביראת עונות, הסובבים את האדם במעשה ובמחשבה. הפחד הנפרז מכל חטא, מאבד טובו של האדם, ועושה אותו למין בריה שפלה, שאינה עושה דבר, כי אם שוכבת ורועדת. האדם צריך להאמין בחייו, להאמין בכחו החמרי ובכחו המוסרי יחד. האמונה היא כוללת הכל, כמו האהבה. האמונה בחיים היא ברכת ה', כמו שאי האמונה היא הקללה היותר איומה, "ולא תאמין בחיידך". כשאדם מאמין בחייו הרוחניים, הוא מוצא קורת רוח בעמל נפשו והוא הולך ומתעלה.

19. בראשית פרק ג

(ב) וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֶל־הַיְיֹוֵשׁ מִפְּרִי עֵץ־הַגָּן נֹאכַל: (ג) וּמִפְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹר־הַגָּן אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִפִּיָּו וְלֹא תִשְׁעוּ בִּי פֶן־תִּבְטְחוּן:

20. שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ד סימן נו

אם עדיף לבנות מקום תורה חדש או לקנות חלק בשיבה קיימת. וכעין ראה ... א"ר יוסי בן קיסמא לאחד שאמר לו שרצונו שידור במקומו שלא היה מקום תורה, ויתן לו אלף אלפים דינרי זהב ואבנים טובות ומרגליות, והשיב לו שאפילו יתן לו כל כסף וזהב שבעולם אינו דר אלא במקום תורה. שלכאורה תמוה, דהא בסך גדול כזה יכול להביא עוד ת"ח, ולעשות שמה ג"כ מקום תורה. אלא משמע שלא בכל מקום נעשה מקום תורה, אף כשיכניסו לשם ת"ח, משום דלא בכל מקום אפשר שיצליחו לעשותו למקום תורה. ור"י בן קיסמא לא רצה לילך לשם על הספק, שלא שייך שיתברר אלא בזמן רב.

כהורים וכמחנכים אסור להתייאש מאף אחד

21. בראשית פרק כז פסוק כז

וַיֵּשֶׁב וַיִּשְׁקָלֵוּ וַיִּרְוּ אֶת־רִיזוֹ בְּגָדָיו וַיַּבְרֶכְהוּ וַיֹּאמֶר רֵאשֵׁי רִיזוֹ בְּנֵי כְרִיזוֹ שְׂדֵה: אֲשֶׁר בָּרַכּוּ יְהוָה:

וילח וגו' – והלא אין ריח רע יותר משטף העזים, אלא מלמד שנקנסה עמו ריח גן עדן:

22. בראשית פרק כז פסוק לג

וַיַּזְרֵר יִצְחָק זֶרְדָּה גְדֻלָּה עַד־מֵאד וַיֹּאמֶר מִי־אֶפְוֹא הוּא הַעַד־צִיֹּר וַיָּבֵא לִי וְאֶכֶל מִכָּל בְּטָרָם תָּבוֹא וְאַבְרָכְהוּ גַם־בְּרֹחַ יְהוָה:

ויהי – כתרומתו ותוה לשון תימה. ומדכזן ראה גיהנם פתוחה מתחתיו:

מיצוי הכוחות תלוי באדם עצמו

פעמים רבות אדם יכול למצוא את עצמו מאשים את כל הסביבה שלו בכך שכוחותיו לא יצאו אל הפועל, זה מתחיל בהורים, עובר למחנכים, ממשיך עם החברים, גם בצבא המפקדים היו על הפנים, בישיבה הגבוהה הרמיי"ם לא מספיק גדולים, הראש ישיבה כבר מנותק, האשה רק כובלת ועל ההתעסקות עם הילדים עדיף שלא נדבר.

מי שכל היום יתעסק עם האחרים במקום להתעסק עם עצמו בודאי שלא יצא ממנו כלום. על האדם לדעת שבכל סביבה שהיא, אם רק ירצה ויאמין ביכולות של עצמו, הוא יכול להגיע גבוה מעל גבוה. ויותר מזה, פעמים רבות הסביבה החיצונית (הורים, רבנים, חברים וכו') כלל לא יכולה לזהות את הכוחות הטמונים באדם ורק האדם עצמו יכול לזהותם.

6-9 – יצחק קורא ליעקב מברך אותו ומצווה אותו ללכת לפדנה ארם לבית בתואל ולקחת לו משם אשה מבנותיו של לבן. יעקב יוצא לדרך אך מרגיש שהוא עדין לא בשל לנישואים ועליו לעבור בבית מדרשו של שם ועבר. יעקב לא מתייעץ עם יצחק שבמקרה זה היה גם רבו, אלא פשוט קם ועושה מעשה והולך ללמוד בישיבה, לא שנה ולא שנתיים, ארבע עשרה שנה הוא יושב שם וגדל בתורה ובונה את האישיות שלו.

האם יעקב צדק בכך שעיב את הציווי של אביו ארבע עשרה שנה? ודאי שכן! הרי חז"ל מעידים שיעקב נענש על כל השנים שלא היה ליד אביו ואמו. יעקב נעדר מביתו למשך 36 שנה, ונענש במידה כנגד מידה בכך שיוסף בנו נעדר מביתו למשך 22 שנה. מדוע יש פער של 14 שנה בין שנות היעדרותו של יעקב לבין שנות היעדרותו של יוסף? אלא שעל כל השנים שלמד יעקב בישיבה של שם ועבר לא נענש!

איזה כוחות עצומים גילה יעקב אצל שם ועבר? ארבע עשרה שנה יושב ליד הסטנדר ולא מרים את הראש, אפילו פעם אחת לא שכב על מיטה. רק ישב ולמד. מהיכן הכוחות האלו, האם יתכן שאם יצחק היה יודע שיש לו כאלה יכולות לא היה שולח אותו לישיבה? אלא ודאי שיש דברים שהאדם צריך להכריע בעצמו, יש כוחות שטמונים בנו ומלבדנו אין איש שיכול לזהותם.

10-14 – הלל היה אומר "אם אין אני לי מי לי" ומבאר השפת אמת שהסיבה לכך ש"אם אין אני לי מי לי", משום שכל אדם בא לתקן דבר מיוחד ובאמת רק האדם עצמו יכול לדעת בצורה מדויקת מה הוא בא לתקן ואין איש אחר מלבד הוא עצמו שיכול לדעת מהו הדבר.

רבנו יונה בשערי תשובה מבאר שאפילו בדברים שכן תלויים באחרים כמו דברי מוסר, גם הם לא ישפיעו על האדם אם האדם לא יעורר את עצמו, כי אע"פ שנכנסים בלבו ביום שמעו, ישכחם היצר ויעבירם מלבו.

במדרש ביאר רב אחא את הפסוק "התנערי מעפר קומי", שההתנערות מהעפר והתקומה תהיה כמו תרנגולת שמנערת את עצמה מהאפר שעליה. ומחדד הרב גלינסקי שאם יש תרנגולת המתפלשת באפר והיא שחורה ומפוחמת, אם יבוא בעליה לנקותה הם יתפחמו בעצמם וכשיתחילו לנער נוצה נוצה הם יסיימו כשהתרנגולת תמות מזיקנה. אז מה העצה? שהתרנגולת תנער את עצמה וברגע אחד תתנקה!! כך אנחנו רק צריכים להחליט בעצמנו, עזרה מבחוץ זה נחמד וטוב אבל אם רוצים לעשות שינויים גדולים חייבים להאמין בעצמנו לקום ולעשות מעשה!

סיכום - מיצוי עצמי

1-3 – יעקב אבינו "גונב" את הברכה מעשו אחיו. רבקה שומעת את תגובתו של עשו וחוששת שאם יעקב יישאר בארץ כנען ולא ילך לחרן היא תאבד את שני בניה ביום אחד. משום כך, מצווה את יעקב לברוח לחרן אל לבן אחיה. רש"י מתקשה, מדוע תאבד את שני בניה ביום אחד ומתרץ על פי הפשט שעשו יבוא להרוג את יעקב ויעקב מתוך הגנה עצמית יקום להרוג את עשו. רש"י מסיים שנזרקה ברבקה רוח הקודש ובאמת נפטרו יעקב ועשו באותו יום, אך בנסיבות אחרות.

בתורה אין זכר לכך שיעקב ועשו נפטרו באותו יום, אך חז"ל במסכת סוטה מגלים לנו, שכאשר באו בני יעקב לקבור את אביהם במערת המכפלה, קם עשו וטען שהחלקה של יעקב היא החלקה שלו. הדיון התגלגל ובני יעקב טענו שיש שטר מכירה המוכיח שהחלקה שייכת ליעקב. שטר המכירה היה במצרים והאחים שולחים את נפתלי להביאו. "חושים" בנו של דן נכח במקום, וכיון שהיה כבד שמיעה לא הבין מדוע אביו מוטל בביזיון ולא נקבר. הוא מברר עם בני יעקב ומבין ששלחו את נפתלי להביא את שטר המכירה. חושים מזדעזע ואומר: "עד שיבוא נפתלי ממצרים סבא יהיה מוטל בביזיון?! לא יקום ולא יהיה!! לקח מקל ומכה אחת בראשו של עשו פתרה את כל הבעיה.... ונמצא שיעקב ועשו נפטרו באותו יום.

4- הרב גלינסקי מקשה קושיא חזקה. באותו מעמד במערת המכפלה נכחו שמעון ולוי, יהודה ויוסף ועוד גיבורים אחרים. כולנו מכירים מה כוחם של האחים. שמעון ולוי מחסלים את כל יושבי שכם. יהודה נותן מכה בארץ ויש רעידת אדמה בעוצמה של 9.6 בסולם ריכטר, בעיטה אחת של יוסף באבן הופכת את האבן לשק של חצץ. ומכולם, דוקא חושים בן דן החרש והחלש, דוקא הוא מתמלא בגבורה ועושה מעשה והורג את עשו! ומתרץ הרב גלינסקי תירוץ נפלא: כן דוקא הוא!, כדי ללמדנו שלא יבוא אדם ויאמר יש גדולים ממני, חשובים ממני, בריאים ושלמים ממני, אלא יקום ויעשה מעשה. אדם צריך לדעת שיש לו כוחות עצומים, גם אם כוחות אלו לא נראים מתאימים לכוחות שבאו עד כה לידי ביטוי, אם רק ירצה יראה שיכול להגיע מעלה מעלה.

5- דוגמא נוספת להוצאת כוחות גדולים אל הפועל אנו מוצאים בגמרא סנהדרין שם מסופר על בני אפריקה שבאו לדון עם ישראל לפני אלכסנדר מוקדון למי שייכת ארץ ישראל. באותו מעמד נכחו חכמים והיה שם עוד יהודי בשם גביהא בן פסיסא וביקש רשות מחכמים ללכת ולהתווכח. כדי שחכמים יאפשרו לו ללכת, אמר להם שאין מה להפסיד, שהרי אם ינצחם מצוין ואם לאו, יוכלו חכמים להגיד "הדיוט שבנו ניצחתם". חכמים שמעו והסכימו לשלוח אותו. סוף הדבר היה ש"גביהא" ניצח בויוכו. שוב אנו רואים איך אדם פשוט במעמד של אנשים גדולים וחרויים ממנו מגלה בתוכו כוחות עצומים ובעזרת כוחות אלו מביא ישועה לעם ישראל כולו!

על ר' יוסי בן קיסמא שהלך בדרך ופגש בו אדם אחד וניסה לשכנעו שיבוא להיות רב בעירם תמורת סכום כסף גדול מאד, ר' יוסי סירב בכל תוקף ועוד הוסיף שאפילו אם יתן לו כל כסף וזהב שבעולם הוא לא יעזוב את מקומו שהוא מקום תורה. ולכאורה תמוה, הרי יכול היה ר' יוסי לקחת את כל הכסף והזהב הזו ולבנות מוסד תורני ענק וכך היה בונה עוד עיר של תורה. אלא שר' יוסי ידע שכדי להצליח ולהקים עיר של תורה צריך שאנשי העיר ירצו להיות חלק מהמהלך. לפעמים אנשים באים עם פרויקטים ענקיים, משקיעים משאבים רבים ושום דבר לא יוצא מזה, למה? כי לא השקיעו בקרקע פורייה, אילו היו משקיעים במקום הנכון היו מצליחים הרבה יותר. (הרב פיינשטיין מאריך בתשובה ודוחה את הראייה מכיוון אחר אבל הרעיון נשאר רעיון נכון)

מגיעה חבורה של אנשים ורוצים להקים ישוב חדש. שתי אפשרויות עומדות לפניכם, שטח שרשום על שם אנשים פרטיים או שטח שהוא קרקע מדינה שרק חסרים אישורים. יבוא אחד ויאמר בו נבנה במקום שיש קרקעות פרטיות וכך נביא גאולה גדולה יותר. הגישה לא נכונה! נכון יותר להשקיע במקום שיש פחות מכשולים בדרך, לא כדאי לבזבז את הכוחות על בירוקרטיה מסובכת. (כמובן שאחרי שכבר בנו והקימו ודחפו אותנו להקים ולבנות אם פתאום קמים אנשים רעים שכל היום משקיעים את כל כוחם בשחיתות, חובתנו לעמוד מולם כחומה בצורה ולהתפלל שה' יושיענו. כל מה שכתבתי זה בתחילת הדרך)

תלמיד חכם שמזהה שיש לו כוח להפיץ תורה ולפניו שתי ברורות: 1. ללכת למקום שיש אנשים מנותקים שכלל לא מחפשים לשמוע שיעורים, ולנסות לקרב אותם. 2. ללכת למקום שיש אנשים צמאים שרק מייחלים ליום שיגיע תלמיד חכם כזה. במה יבחר? ברור שעליו לבחור באפשרות השנייה!

כהורים וכמחנכים אסור להתיימשך מאף אחד

23-21 – יעקב נכנס לחדרו של יצחק לקבל את הברכה. יחד עם יעקב נכנס גם ריח גן עדן. לעומת זאת כשנכנס עשו לחדרו של יצחק, ראה יצחק גיהינום פתוחה תחת עשו ונחרד חרדה גדולה. יצחק מתחיל להבין שטעה בהבחנה, הוא לא מקלל את יעקב על כך שרימה אותו אלא להפך, הוא מחזק את הברכה ואומר "גם ברוך יהיה" ואת עשו הוא לא מרחיק אלא מקרב אותו וגם לו נתן ברכה אחרת.

תמה הרב גלינסקי, מדוע ברך יצחק את עשו הרי ראה שגיהינום פתוחה תחתיו, ראה שמעשיו רעים ואם כן מדוע ברכו?

24-27 – הרב גלינסקי בספרו והגדת כותב שיהודי טוב הוא יענה על השאלה בשאלה. ארבעה נכנסו לפרדס, אחד מהם היה אלישע בן אבויה שהציץ וקיץ בנטיעות, מתנא חשוב הפך להיות כופר גדול. הגמרא מביאה כמה סיפורים על הניסיונות של ר"מ תלמידו להחזירו למוטב. בגמרא לא מצאנו שמלבד ר"מ היה מישהו שניסה להחזירו למוטב וסביר מאד להניח שכל תלמידיו עזבו אותו ואם כן מדוע ר"מ לא נהג כמותם?

15-17 – דוגמא נפלאה לגילוי כוחות חבויים, מצאנו במלאכת המשכן. בתורה נאמר "כל איש אשר נשאו לבו ...". מבאר הרמב"ן שמילים אלו מוסבות על החכמים העושים במלאכה ומדוע נאמר "אשר נשאו לבו", כי חכמים אלו מעולם לא התנשאו באומנות הרי במצרים לא היה להם חוגים וסדנאות, הסדנא היחידה שהיתה להם היא בניית פרמידות.... ואם כן כיצד ידעו לעשות מלאכות של אמנים, כיצד ידעו להכין את הכלים למשכן? אלא שהם הרגישו שהם יכולים, נכון, מעולם לא התנסו במלאכות האלו אבל היתה להם הרגשה, והרגשה רק האדם בעצמו יכול להרגיש, הם האמינו בעצמם ומשה האמין בהם וראו איזה פלא הכלים יצאו מושלמים!!!

על האדם להתעסק בעיקר במעלותיו

17-18 – אחת הקללות בפרשת כי תבוא "ולא תאמין בחי"ך". הרב זצ"ל מבאר שיש רעה חולה שהאדם תוקע את התקדמותו בחיים מחשש שמא יחטא בעונות. חטאים אינם רק לעבור על מה שכתוב בשו"ע, חטאים יכולים להיות גם כאשר אדם יכול לעשות משהו מועיל והוא נמנע מחשש שלא יצליח. אדם שמתאים לחינוך ולא הולך לחנך כי הוא מפחד לקחת אחריות על תלמידים. אדם שמתאים להיות בוועדה מסוימת ונמנע מלהיות חבר בוועדה מחשש שמא יפגע באנשים. אדם שמתאים לשליחות ונמנע מללכת כי הוא חושש איך יתקבלם שם. כל הדברים האלו הרי הם בגדר חטאים. הרב זצ"ל מבאר שכל הפחדים האלו נובעים מכך שהאדם לא מאמין בעצמו. חוסר אמון בעצמו מונע מאיתנו לעשות דברים שיוציאו את הכוחות הטמונים בנו מהכוח אל הפועל ועל זה נאמר "ולא תאמין בחי"ך" אדם שלא מאמין בעצמו וכתוצאה מכך מדכא את כוחותיו, מהר מאד ירגיש מות פנימי, ירגיש כבוי ולא מועיל ויהיה מלא בביקורת עצמית.

19 – דוגמא נפלאה נוספת המלמדת אותנו שכאשר מתעסקים בלא טוב ולא בטוב מביאים הרבה הרס, מצאנו בחטא האדם הראשון. אדם וחווה יכלו לאכול מכל עץ הגן, הגן היה מלא בעצים ממינים שונים, רק עץ אחד נאסר עליהם באכילה, במקום להתעסק עם מה שמותר להם, מה שיכול להועיל להם הם בחרו להתעסק עם העץ היחיד שנאסרו לאכול ממנו וכאשר מתעסקים עם האסור זה לא יכול להביא תועלת אלא רק הרס, כך גם אצלנו, בכל אחד מאיתנו יש כל כך הרבה דברים טובים ובמקום להעצים את הטוב שבנו אנו מתעסקים עם מה שלא בסדר, מתעסקים בהלקאה עצמית ואחר כך מתפלאים למה אנו לא מתקדמים לשום מקום. (את הרעיון על חטא האדם הראשון שמעתי משמה של הרבנית רחל ארבוס, עוד שמעתי משמה על דברי המדרש "פתח לי פתח כחודו של "מחט" ואני אפתח לך פתח כפתחו של אולם, שהמילה "מחט" היא ראשי תיבות של "מעט חפש טוב". כשאדם רוצה להצליח שיחפש אפילו מעט טוב שיש בו וכשימצא יראה איזו פריחה תבוא לו (מהמציאה הזו)

20 – אם עברנו את כל השלבים ובאמת התמקדנו בראיית הטוב שבנו והגענו למסקנה שאנחנו יכולים להגיע רחוק ומחליטים לקום ולעשות מעשה, עלינו להשקיע במקום שההשקעה לא תלך לאיבוד. כדי להסביר יותר את הדברים נעיין בדבריו הנפלאים של ר' משה פיינשטיין. בשו"ת אגרות משה נשאל הרב פיינשטיין, האם עדיף לבנות מקום תורה חדש או לקנות חלק בישיבה קיימת. הרב פיינשטיין הכריע שיש להשקיע בישיבה קיימת וראיתו מהמשנה באבות שם מסופר

התשובה לשאלה הזו נמצאת בשורשים של ר"מ. נירון קיסר נשלח להחריב את בית המקדש. כדי לבחון האם יצליח במשימתו זרק חץ למזרח והחץ נפל לכיוון ירושלים, זרק למערב ושוב החץ נפל לכיוון ירושלים וכן עשה לכל ארבע רוחות השמים. לקח תינוק ואמר לו פסוק לי פסוקך ומהפסוק הבין שהקב"ה רוצה להחריב את ירושלים והוא נבחר להיות השליח. נירון קיסר תופס את הראש ומבין שכל העולם מונהג על ידי הבורא והעם הנבחר הם היהודים וכיון שקלקלו מעשיהם צריך להכות בהם אבל האבא לא רוצה ללכלך את ידיו בדם בניו ולכן בחר בנירון קיסר שיהיה נייר טואלט למשימה החשובה וכל הלכלוך ידבק בו. נירון קיסר אמר "בשום פנים ואופן לא אהיה נייר טואלט" הלך והתגייר וממנו יצא ר"מ!

ועכשיו אומר הרב גלינסקי, הכל מובן, רבי מאיר אמר לעצמו: אבי היה מעותד להחריב את בית המקדש ולאבד את עולמו והתגייר, והשתנה מן הקצה...מה פרוש התגייר, איך קיבלוהו?! רוצח המונים, ושורף בית מקדש. והתשובה שהגיר משנה את האדם, "גר שנתגייר כקטן שנולד". וכשם שזה נכון לגבי גיור, נכון הדבר לגבי חזרה בתשובה: "השב משנה את שמו, כלומר אחר אני, ואיני אותו האיש שעשה אותם המעשים" (רמב"ם הלכות תשובה פ"ב ה"ד). לכן לא התייאש רבי מאיר מ'אחר', ולא קיבל דחייתו. אמת ששמעת שדחוך במרום, אבל בכח האדם להשתנות מן הקצה, וה'אחר' יהיה לאחרי!! ולכן לא התייאש יצחק אבינו מעשו. ישראל מומר הוא, גיהנום פתוחה תחתיו ועם כל זאת בכוחו להשתנות מן הקצה!

וגם אנחנו כהורים, כמחנכים וכחברים, לעולם לא נתייאש מהילדים, התלמידים והחברים, אלא נאמין שאם רק יחליטו ויכלו להשתנות מן הקצה אל הקצה.

28 – נסיים בדבריו הנפלאים של הסבא מנובהרדוק. לפעמים אדם מבין שהוא צריך לעשות שינוי, אבל השינוי דורש ממנו הרבה מאמצים, הוא חושב על הכוחות שצריך להשקיע ומקבל מיגרנה, מחליט לעשות שינוי קטן אבל השינוי הקטן לא מביא אותו לאף מקום מלבד תחושה רגעית שהוא "מיישם" בשטח את החלטתו.... משל לאדם שנוסע בספינה לכיוון מערב ובאמצע הדרך חוזר בדעתו ומחליט לנסוע לכיוון מזרח, לעבור לספינה אחרת זה קשה מידי, אז מה עושה? נשאר על הספינה שנוסעת מערבה אבל לפחות את פניו מכוון לכיוון מזרח....

סיכום קצר

לכל אחד מאיתנו כוחות עצומים, כל שעלינו לעשות זה לגלות אותם ולחשוף אותם, לזהות היכן נכון להוציא אותם אל הפועל ולהתחיל לפעול, לעשות ולהשפיע. לעולם לא נתייאש מעצמנו, נתעסק בעיקר עם הטוב ונמעט להתרכז ברע. כשם שאיננו מתייאשים מעצמנו גם לא נתייאש מהסביבה שלנו, כל אחד וסביבתו הוא, נאמין בעצמנו ונאמין בזולתנו ובעז"ה בשם ה' נעשה ונצליח!!
 שבת שלום!

